A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (negyedik tanács)

2025. január 16.*

„Előzetes döntéshozatal – A pénzügyi eszközök piacai – 2004/39/EK irányelv – Az 52. cikk (2) bekezdése – A fogyasztók érdekében indított kereset – Fogyasztói szervezetek, amelyeknek jogos érdekük fűződik a fogyasztók védelméhez – Tagjaik egyéni érdekeinek védelmére irányuló keresetindítási jog – A keresetindítási jog megszűnése jelentős gazdasági értéket képviselő pénzügyi termékekbe történő befektetések esetén – Az eljárási költségek és az ellenérdekű fél részéről felmerült költségek viselésére vonatkozó kötelezettség alóli mentesítés – Eljárási autonómia – A tényleges érvényesülés elve”

A C-346/23. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság, Spanyolország) a Bírósághoz 2023. június 1-jén érkezett, 2023. május 17-i határozatával terjesztett elő

a **Banco Santander SA** (a Banco Banif SA jogutódja)

és

az **Asociación de Consumidores y Usuarios de Servicios Generales – Auge** (tagjai, Andrea és Alberto képviseletében)

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (negyedik tanács),

tagjai: C. Lycourgos, a harmadik tanács elnöke, a negyedik tanács elnökeként eljárva, S. Rodin és O. Spineanu-Matei (előadó) bírák,

főtanácsnok: L. Medina,

hivatalvezető: L. Carrasco Marco tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2024. május 8-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a Banco Santander SA (a Banco Banif SA jogutódja) képviseletében J. M. Blanco Saralegui, A. Capilla Casco és J. M. Martínez Gimeno abogados,

* Az eljárás nyelve: spanyol.

– az Asociación de Consumidores y Usuarios de Servicios Generales – Auge képviseletében E. Avilés Alcarria procuradora és J. M. Davó Escrivá abogado,

– a spanyol kormány képviseletében A. Gavela Llopis, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében C. Auvret, G. Goddin, P. Němečková és P. Vanden Heede, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2024. szeptember 5-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a pénzügyi eszközök piacairól, a 85/611/EGK és a 93/6/EGK tanácsi irányelv, valamint a 2000/12/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról és a 93/22/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. április 21-i 2004/39/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2004. L 145., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 7. kötet, 263. o.) 52. cikke (2) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a Banco Santander SA mint a Banco Banif SA jogutódja és az Asociación de Consumidores y Usuarios de Servicios Generales – Auge (általános szolgáltatásokat igénybe vevő fogyasztók és felhasználók szervezete, a továbbiakban: Auge) között folyamatban lévő azon jogvita keretében terjesztették elő, amelynek tárgya a lakossági ügyfelek által kötött, pénzügyi eszközök vételére irányuló szerződések érvényessége.

Jogi háttér

Az uniós jog

A 2004/39 irányelv

3 A 2004/39 irányelv (2), (5), (17) és (31) preambulumbekezdésének szövege a következő volt:

„(2) […] rendelkezni kell a befektetők magas szintű védelméhez szükséges összehangolás mértékéről [helyesen: el kell érni a befektetők magas szintű védelméhez szükséges harmonizáció megfelelő mértékét], amely egyben lehetővé teszi a befektetési vállalkozásoknak, hogy [az Európai] Közösség egységes piacot képező teljes területén szolgáltatást nyújtsanak a székhely szerinti tagállam felügyelete alapján. […]

[…]

(5) Átfogó szabályozási rendszert kell létrehozni a pénzügyi eszközökkel folytatott ügyletek végrehajtására, függetlenül az ezen ügyletek végrehajtásánál alkalmazott kereskedési módszerektől, annak érdekében, hogy biztosítani lehessen a befektetői ügyletek végrehajtásának kiváló minőségét, és a pénzügyi rendszer egységét és általános hatékonyságát. Rendelkezni kell az európai pénzpiacokon jelenleg aktív megbízásteljesítési megállapodások fő fajtáinak koherens és kockázatérzékeny szabályozási keretéről. […]

[…]

(17) A befektetők védelme és a pénzügyi rendszer stabilitása érdekében az ezen irányelv által szabályozott befektetési szolgáltatásokat nyújtó és/vagy befektetési tevékenységeket végző személyeknek rendelkezniük kell a székhely szerinti tagállam engedélyével.

[…]

(31) Ezen irányelv céljainak egyike a befektetők védelme. A befektetővédelmi intézkedéseket a befektetők egyes kategóriáinak (lakossági, szakmai és partner) sajátosságaihoz kell igazítani.”

4 Ezen irányelv 4. cikke (1) bekezdésének 12. pontja szerint:

„Ezen irányelv alkalmazásában a következő fogalommeghatározásokat kell alkalmazni:

[…]

12. »lakossági ügyfél«: a nem szakmai ügyfél”.

5 Az említett irányelv 52. cikke így rendelkezett:

„(1) A tagállamok biztosítják, hogy az ezen irányelv szerint elfogadott törvények, rendeletek vagy közigazgatási rendelkezések alapján meghozott minden határozathoz megfelelő indokolást fűzzenek, és az ellen bírósághoz lehessen fordulni. A bírósághoz való fordulás jogát alkalmazni kell az olyan engedély iránti kérelem esetében is, amely tartalmazza az összes előírt információt, de a benyújtástól számított hat hónapon belül arról nem hoztak határozatot.

„(2) A tagállamok rendelkeznek arról, hogy a fogyasztók érdekében az alábbi testületek közül a nemzeti jog meghatározása szerint egy vagy több a nemzeti joggal összhangban eljárást indíthasson a bíróságok vagy az illetékes közigazgatási szervek előtt annak biztosítására, hogy az ezen irányelv végrehajtására irányuló nemzeti rendelkezéseket alkalmazzák:

a) köztestületek vagy képviselőik;

b) fogyasztói szervezetek, amelyeknek jogos érdeke fűződik a fogyasztók védelméhez;

c) szakmai szervezetek, amelyeknek jogos érdeke fűződik a tagjaik védelmében történő eljáráshoz.”

A 2014/65/EU irányelv

6 A pénzügyi eszközök piacairól, valamint a 2002/92/EK irányelv és a 2011/61/EU irányelv módosításáról szóló, 2014. május 15-i 2014/65/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2014. L 173., 349. o.; helyesbítések: HL 2016. L 188., 28. o.; HL 2016. L 273, 35. o.; HL 2017. L 64., 116. o.) 74. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A tagállamok biztosítják, hogy [a pénzügyi eszközök piacairól és a 648/2012/EU rendelet módosításáról szóló, 2014. május 15-i 600/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2014. L 173., 84. o.; helyesbítések: HL 2015. L 270., 4. o.; HL 2016. L 39., 63. o.; HL 2016. L 187., 30. o.; HL 2017. L 278., 54. o.)] rendelkezései vagy az ezen irányelv szerint elfogadott törvények, rendeletek vagy közigazgatási rendelkezések alapján meghozott minden határozathoz megfelelő indokolást fűzzenek, és az ellen bíróság előtt fellebbezéssel [helyesen: jogorvoslattal] lehessen élni. A bíróság előtti fellebbezés [helyesen: jogorvoslat] jogát alkalmazni kell az olyan engedély iránti kérelem esetében is, amely tartalmazza az összes előírt információt, de a benyújtástól számított hat hónapon belül arról nem hoztak határozatot.

(2) A tagállamok rendelkeznek arról, hogy a fogyasztók érdekében az alábbi testületek közül a nemzeti jogban meghatározottak szerint egy vagy több a nemzeti joggal összhangban szintén eljárást indíthasson a bíróságok vagy az illetékes közigazgatási szervek előtt annak biztosítására, hogy a [600/2014] rendelet és az ezen irányelv végrehajtására irányuló nemzeti rendelkezéseket alkalmazzák:

a) közjogi szervek vagy azok képviselői;

b) fogyasztói szervezetek, amelyeknek jogos érdekük fűződik a fogyasztók védelméhez;

c) szakmai szervezetek, amelyeknek jogos érdekük fűződik a tagjaik védelmében történő eljáráshoz.”

7 A 2014/65 irányelv 94. cikke értelmében a 2004/39 irányelv 2017. január 3-án hatályát veszti.

Az (EU) 2020/1828 irányelv

8 A fogyasztók kollektív érdekeinek védelmére irányuló képviseleti keresetekről és a 2009/22/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2020. november 25-i (EU) 2020/1828 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2020. L 409., 1. o.) (13) és (14) preambulumbekezdése kimondja:

„(13) Ezen irányelv hatályának tükröznie kell a fogyasztóvédelem területén tapasztalható közelmúltbeli fejleményeket. Mivel a fogyasztók nagyobb és egyre inkább digitalizált piactéren tevékenykednek, a fogyasztóvédelem magas szintjének eléréséhez szükség van arra, hogy ezen irányelv hatálya az általános fogyasztóvédelmi jogon túl olyan területekre is kiterjedjen, mint az adatvédelem, a pénzügyi szolgáltatások, az utazás és a turizmus, az energia, és a távközlés. Mivel fokozott fogyasztói kereslet mutatkozik a pénzügyi és befektetési szolgáltatások iránt, különösen fontos javítani a fogyasztóvédelmi jog érvényesülését az említett területeken. A fogyasztói piac a digitális szolgáltatások területén szintén fejlődött, és egyre növekvő szükség van a fogyasztóvédelmi jog – többek között az adatvédelem tekintetében történő – hatékonyabb érvényesítésére.

(14) Ezen irányelv hatályának ki kell terjednie az I. mellékletben említett uniós jogi rendelkezések megsértéseire, amennyiben az említett rendelkezések a fogyasztók érdekeit védik, függetlenül attól, hogy fogyasztóként, utazóként, felhasználóként, vevőként, lakossági befektetőként, lakossági ügyfélként, adatvédelmi értelemben vett érintettként vagy másként hivatkoznak ezekre a fogyasztókra. Ugyanakkor ennek az irányelvnek kizárólag abban az esetben kell az említett jogsértések miatt hátrányt szenvedett vagy esetlegesen hátrányt szenvedő természetes személyek érdekeit védenie, ha ezek a személyek ezen irányelv szerint fogyasztónak minősülnek. Az ezen irányelv szerint kereskedőnek minősülő természetes személyek számára hátrányt okozó jogsértések nem tartozhatnak ezen irányelv hatálya alá.”

A spanyol jog

Az 1/2007. sz. királyi törvényerejű rendelet

9 A 2007. november 16-i Real Decreto Legislativo 1/2007 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias (a fogyasztók és felhasználók védelméről szóló általános törvény és egyéb kiegészítő törvények egységes szerkezetű szövegének jóváhagyásáról szóló 1/2007. sz. királyi törvényerejű rendelet) (a BOE 2007. november 30-i 287. száma, 49181. o.) a 8. cikke (1) bekezdésének e) pontjában az alábbiak szerint rendelkezik:

„A fogyasztók, a felhasználók és a kiszolgáltatott helyzetben lévő fogyasztók alapvető jogainak minősülnek:

[…]

e) a konzultáció, az őket közvetlenül érintő általános rendelkezések kidolgozásának folyamatában való részvétel, valamint érdekeik képviselete a jogszerűen létrehozott fogyasztói és felhasználói szervezeteken, csoportokon, társulásokon vagy szövetségeken keresztül.”

Az 1/2000. sz. törvény

10 A 2000. január 7-i Ley de Enjuiciamiento Civil 1/2000 (a polgári perrendtartásról szóló 1/2000. sz. törvény) (a BOE 2000. január 8-i 7. száma, 575. o.) 11. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A károsult személyek egyéni keresetindítási jogának sérelme nélkül, a jogszerűen létrehozott fogyasztói és felhasználói szervezetek a tagjaik és a szervezet jogainak és érdekeinek, valamint a fogyasztók és felhasználók általános érdekeinek bíróság előtti védelme érdekében keresetindítási joggal rendelkeznek.”

Az 1/1996. sz. törvény

11 Az 1996. január 10-i Ley 1/1996 de asistencia jurídica gratuita (a költségmentességről szóló 1/1996. sz. törvény) (a BOE 1996. január 12-i 11. száma, 793. o.) második kiegészítő rendelkezése elismeri a fogyasztói szervezetek költségmentességhez való jogát abban az esetben, ha a benyújtott kereset „közvetlenül kapcsolódik gyakran, szokásosan és általánosan használt vagy fogyasztott termékekhez vagy szolgáltatásokhoz”.

12 E törvény 36. cikkének (2) bekezdése értelmében ez az elismerés azt jelenti, hogy ha a szervezet pervesztes lesz, sem ő, sem az általa képviselt egyéni tagok – a pertárgy értékétől függetlenül – nem kötelesek viselni az ellenérdekű fél költségeit.

Az 1507/2000. sz. királyi rendelet

13 A 2000. szeptember 1-jei Real Decreto 1507/2000 por el que se actualizan los catálogos de productos y servicios de uso o consumo común, ordinario y generalizado y de bienes de naturaleza duradera, a efectos de lo dispuesto, respectivamente, en los artículos 2, apartado 2, y 11, apartados 2 y 5, de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y normas concordantes (a fogyasztók és felhasználók védelméről szóló általános törvény és egyéb vonatkozó törvények egységes szerkezetbe foglalt változata 2. cikke (2) bekezdésének, illetve 11. cikke 2. és 5. bekezdésének alkalmazásában a gyakran, szokásosan és általánosan használt vagy fogyasztott termékek vagy szolgáltatások és a tartós áruk katalógusának meghatározásáról szóló 1507/2000. sz. királyi rendelet) (a BOE 2000. szeptember 12-i 219. száma, 31349. o.) I. melléklete c) pontjának 13. alpontja a gyakran, szokásosan és általánosan használt vagy fogyasztott szolgáltatások közé sorolja a banki és pénzügyi szolgáltatásokat.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

14 2007. május 4. és 2010. január 7. között Andrea és Alberto pénzügyi termékek vételére vonatkozó több megbízást adott a Banco Banifnek, összesen 900 000 euró értékben.

15 Az Auge a tagjai, Andrea és Alberto képviseletében eljárva keresetet indított e bankkal szemben, kérve az e pénzügyi termékek vételére vonatkozó szerződések hozzájárulási hiba miatti semmisségének megállapítását, valamint az e szerződések alapján kifizetett összegek egy részének jutalékokkal, költségekkel és kamatokkal növelt visszatérítését.

16 Az elsőfokú bíróság részben helyt adott e keresetnek. Az e határozattal szemben benyújtott fellebbezést az Audiencia Provincial de Granada (granadai tartományi bíróság, Spanyolország) ítéletében elutasította azzal az indokkal, hogy az említett bank nem vette figyelembe az ügyfelek befektetői profilját, továbbá a szerződés megkötése előtt nem nyújtott nekik világos és teljes körű tájékoztatást az általuk jegyzett termékekhez kapcsolódó kockázatokról.

17 A Banco Santander mint a Banco Banif jogutódja eljárási hiba miatt rendkívüli perorvoslattal élt, és ezen ítélettel szemben felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Tribunal Supremóhoz (legfelsőbb bíróság, Spanyolország), vagyis a kérdést előterjesztő bírósághoz. E jogorvoslat és felülvizsgálati kérelem alátámasztása érdekében lényegében arra hivatkozik, hogy az Auge nem rendelkezik a tagjai nevében történő keresetindítás jogával, mivel az e tagok által jegyzett termékek jelentős

gazdasági értéket képviselő spekulatív pénzügyi termékek, nem pedig gyakran és általánosan használt termékek, ami azt jelenti, hogy az előterjesztett kereset nem tartozik a fogyasztóvédelem körébe.

18 E bíróság e kontextusban fejezi ki kétségeit azzal kapcsolatban, hogy miként kell értelmezni a 2004/39 irányelvnek a fogyasztói szervezetek keresetindítási jogára vonatkozó 52. cikkének (2) bekezdését.

19 Mindenekelőtt, az említett bíróság jelzi, hogy általánosan elismerte a fogyasztói szervezetek azon keresetindítási jogát, amely arra irányul, hogy tagjaik egyéni érdekeit védjék olyan keresetek keretében, amelyek ezen irányelv hatálya alá tartoznak. Hangsúlyozza azonban, hogy nem volt hajlandó e jogállást elismerni abban az esetben, amikor spekulatív vagy jelentős gazdasági értéket képviselő pénzügyi termékekbe történő befektetésekről volt szó, mivel e termékek nem gyakran, szokásosan és általánosan használtak.

20 Az 1/2000. sz. törvény 11. cikkének (1) bekezdése értelmében ugyanis a fogyasztói szervezetek csak akkor jogosultak tagjaik jogainak és érdekeinek bíróság előtti védelmére, ha e jogok és érdekek gyakran, szokásosan és általánosan használt vagy fogyasztott termékekkel vagy szolgáltatásokkal állnak közvetlen kapcsolatban. Márpedig, jóllehet az 1507/2000. sz. királyi rendelet I. melléklete c) pontjának 13. alpontja értelmében a banki és pénzügyi szolgáltatások főszabály szerint az ilyen szolgáltatások körébe tartoznak, léteznek olyan pénzügyi szolgáltatások, amelyek természetüknél és jegyzésük körülményeinél fogva nem tekinthetők gyakran, szokásosan és általánosan igénybe vett szolgáltatásoknak.

21 A kérdést előterjesztő bíróság szerint a spanyol jog ilyen értelmezése révén elkerülhető, hogy az olyan jogvitákban, amelyekben „a fogyasztói jogállás a jogvita jellemzőire és a pertárgy értékére tekintettel felhígul”, a nagy pénzügyi kapacitással rendelkező befektetők csalárd módon vagy visszaélésszerűen gyakorolják a fogyasztói szervezetek különleges keresetindítási jogát annak érdekében, hogy élhessenek azzal a költségmentességhez való joggal, amelyet az 1/1996. sz. törvény e szervezeteknek biztosít – mentesítve e szervezeteket a keresetindítással kapcsolatos eljárási költségek megfizetése, pervesztesség esetén pedig az ellenérdekű fél részéről felmerült költségek viselése alól –, anélkül azonban, hogy az érintett befektetők meg lennének fosztva a bíróság előtti igényérvényesítéshez való önálló joguktól.

22 E bíróság továbbá megállapítja, hogy a Bíróság még nem foglalt kifejezetten állást arról a mérlegelési jogkörről, amellyel a nemzeti bíróságok azon keresetindítási joggal kapcsolatban rendelkeznek, amely a 2004/39 irányelv 52. cikkének (2) bekezdésében előírt igényérvényesítési jog gyakorlása érdekében illeti meg a fogyasztói és felhasználói szervezeteket.

23 Az Auge által hivatkozott, 2020. április 2-i Reliantco Investments és Reliantco Investments Limassol Sucursala Bucureşti ítéletében (C-500/18, EU:C:2020:264) ugyanis a Bíróság annak megállapítására szorítkozott, hogy az olyan tényezők, mint a végrehajtott ügyletek értéke, a fogyasztókkal kötött szerződések megkötéséhez kapcsolódó pénzügyi veszteségek kockázatának nagysága, valamely személynek a pénzügyi eszközökkel kapcsolatos esetleges ismeretei vagy szakértelme, vagy akár az ilyen ügyletek keretében tanúsított aktív magatartása, valamint az a körülmény, hogy e személy viszonylag rövid időn belül nagyszámú ügyletet hajtott végre, jelentős összegeket fektetett be ezen ügyletekbe, vagy akár „lakossági ügyfélnek” minősíthető, főszabály szerint nem relevánsak a fogyasztói jogállás elismerése szempontjából.

24 A jelen esetben ugyanakkor nem arról van szó, hogy megtagadnák a fogyasztói jogállást a nagy gazdasági kapacitással rendelkező olyan befektetőktől, akik összetett és magas kockázatú pénzügyi termékeket szereznek meg – ezzel kapcsolatban a kérdést előterjesztő bíróság kiemeli, hogy ilyet soha nem is tett –, hanem annak meghatározásáról, hogy valamely fogyasztóvédelmi szervezetnek az egyik ilyen befektető-fogyasztó nevében fennálló keresetindítási joga korlátozható-e akkor, ha megállapítást nyer, hogy fennáll az eljárási szabályok olyan megkerülésének kockázata, amely mind az ellenérdekű félnek, mind pedig az államháztartásnak indokolatlan kárt okoz.

25 E bíróság hozzáteszi, hogy a 2014. február 27-i Pohotovosť ítélet (C-470/12, EU:C:2014:101) 45. és 46. pontja, valamint a 2018. szeptember 20-i EOS KSI Slovensko ítélet (C-448/17, EU:C:2018:745) 35. és 36. pontja – amely a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelvre (HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 288. o.) vonatkozik –, úgy tűnik, arra utal, hogy a fogyasztói szervezetek keresetindítási jogának vizsgálata kizárólag a nemzeti bíróságok hatáskörébe tartozik.

26 Az említett bíróság végül hangsúlyozza, hogy mivel az elé terjesztett jogorvoslati kérelmek megkérdőjelezik az Augének a tagjai képviseletében történő keresetindítási jogát, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett, a jelen ítélet következő pontjában ismertetett kérdésre adandó válasz szükséges az e bíróság előtt folyamatban lévő jogvita eldöntéséhez. E bíróság ezenkívül úgy véli, hogy e válasz nem vezethető le a Bíróság e szervezet által hivatkozott ítélkezési gyakorlatából.

27 E körülmények között a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„Azon az alapon, hogy a fogyasztói szervezetek jogosultak bíróság előtt képviselni az olyan befektető-fogyasztókat, akiknek valamely befektetési vállalkozás összetett pénzügyi termékek értékesítéséhez kapcsolódó kötelezettségszegéséből fakadó követelésük van, a nemzeti bíróságok kivételesen korlátozhatják-e ezt a jogosultságot, ha valamely egyéni követelés keretében jelentős pénzügyi teljesítőképességgel rendelkező olyan befektetőkről van szó, akik szokásosnak és általánosnak nem minősíthető ügyleteket bonyolítanak le, és akik a fogyasztói szervezet védelme alatt indítanak keresetet, ami azt eredményezi, hogy költségmentességben részesülhetnek a nagyon magas pertárgyértékű bírósági eljárásokban azáltal, hogy kivonják magukat a költségelőleg letétbe helyezése és az ellenérdekű fél költségeinek az alaptalanul vagy akár rosszhiszeműen indított keresetek esetén való viselése alól?”

A Bíróság hatásköréről és az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatóságáról

28 A Banco Santander és a spanyol kormány azt állítja, hogy a Bíróság nem rendelkezik hatáskörrel a kérdést előterjesztő bíróság által feltett kérdés megválaszolására, azzal az indokkal, hogy e kérdés a nemzeti jog értelmezésére vonatkozik. A Banco Santander szerint ebből az is következik, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatatlan.

29 A Banco Santander és a spanyol kormány lényegében egyetért abban, hogy a 2004/39 irányelv a fogyasztói jogokkal kapcsolatos más uniós jogforrásokhoz hasonlóan arra szorítkozik, hogy a tagállamokkal szemben olyan kötelezettséget írjon elő, hogy a fogyasztók kollektív érdekeinek védelme érdekében ismerjék el a fogyasztóvédelmi szervezetek nemzeti bíróságok előtti keresetindítási jogát. Ezzel szemben ezen irányelv nem követeli meg, hogy a tagállamok az ilyen

szervezetek tagjai egyéni érdekeinek védelme érdekében elismerjék e szervezetek bíróságok előtti keresetindítási jogát, sem pedig azt, hogy e szervezetek költségmentességben részesüljenek. Az ilyen lehetőség tehát kizárólag a spanyol jog területére tartozik.

30 Következésképpen a kérdést előterjesztő bíróság által feltett kérdés a spanyol jog értelmezésére vonatkozik, amely annak érdekében biztosít a fogyasztóvédelmi szervezetek számára keresetindítási jogot az említett bíróságok előtt, hogy a tagjaik egyéni érdekeit védjék.

31 E tekintetben nem vitatott, hogy az EUMSZ 267. cikkben említett eljárás keretében, amely a nemzeti bíróságok és a Bíróság feladatainak világos szétválasztásán alapul, kizárólag a nemzeti bíróság rendelkezik hatáskörrel a nemzeti jog értelmezésére és alkalmazására, így a Bíróság hatásköre kizárólag az uniós jogi rendelkezések vizsgálatára korlátozódik (lásd ebben az értelemben: 2022. május 17-i Impuls Leasing România ítélet, C-725/19, EU:C:2022:396, 34. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

32 Mindazonáltal a jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság nem a nemzeti jog, hanem a 2004/39 irányelv 52. cikke (2) bekezdésének értelmezését kéri a Bíróságtól annak érdekében, hogy eldönthesse az előtte folyamatban lévő alapjogvitát.

33 Ebből következik, hogy a Bíróság hatáskörrel rendelkezik a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem elbírálására.

34 Emlékeztetni kell arra is, hogy az EUMSZ 267. cikkel bevezetett eljárás keretében az alapjogvitában eljáró és határozathozatalra hivatott nemzeti bíróság hatáskörébe tartozik annak megítélése, hogy – tekintettel az egyes ügyek különleges jellemzőire – ítélete meghozatalához szükségesnek tartja-e az előzetes döntéshozatalt, és ha igen, a Bíróságnak feltett kérdései relevánsak-e. Következésképpen, amennyiben a feltett kérdések az uniós jog értelmezésére vonatkoznak, a Bíróság – főszabály szerint – köteles határozatot hozni. Ennélfogva az uniós jogra vonatkozó kérdések releváns voltát vélelmezni kell. Ennek megfelelően a Bíróság csak akkor utasíthatja el a nemzeti bíróság által előterjesztett kérelmet, ha az uniós jog kért értelmezése nyilvánvalóan semmilyen összefüggésben nincs az alapügy tényállásával vagy tárgyával, ha a probléma hipotetikus jellegű, vagy ha nem állnak a Bíróság rendelkezésére azok a ténybeli vagy jogi elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az elé terjesztett kérdésekre hasznos választ adhasson (2024. július 29-i LivaNova ítélet, C-713/22, EU:C:2024:642, 53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

35 Márpedig a jelen ügyben, amint az a jelen ítéletnek többek között a 26. pontjában említésre került, a kérdést előterjesztő bíróság pontosan megjelölte azokat az okokat, amelyek alapján úgy véli, hogy az előterjesztett kérdésre adandó válasz szükséges az előtte folyamatban lévő jogvita eldöntéséhez. Ennélfogva nem tűnik nyilvánvalónak, hogy a kérdést előterjesztő bíróság által kért értelmezés semmilyen összefüggésben nincs az alapügy tárgyával vagy tényállásával, vagyis az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadható.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

36 Kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy a 2004/39 irányelv 52. cikkének (2) bekezdését akként kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti ítélkezési gyakorlat, amely a fogyasztói szervezetek azon jogosultságát, hogy tagjaik egyéni érdekeinek védelme érdekében bíróság előtt eljárjanak, következésképpen pedig e szervezetek

költségmentességben való részesüléshez való jogát olyan korlátozásoknak rendeli alá, amelyek e tagok pénzügyi kapacitására, az említett tagok általi befektetés tárgyát képező pénzügyi termékek gazdasági értékére és típusára, valamint e termékek összetettségére vonatkoznak.

37 Elöljáróban meg kell jegyezni, hogy amint az kitűnik a 2004/39 irányelv (31) preambulumbekezdéséből, amely irányelv – amint azt a főtanácsnok is megjegyezte indítványának 32. pontjában – *ratione temporis* alkalmazandó az alapügyre, ezen irányelv célja többek között a „befektetők”, vagyis a lakossági, a szakmai és a vállalkozás ügyfelek védelme.

38 A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint az említett irányelv 4. cikke (1) bekezdésének 12. pontja értelmében vett „lakossági ügyfél” akkor minősíthető „fogyasztónak”, ha olyan természetes személy, aki bármiféle kereskedelmi tevékenységén kívül jár el (lásd ebben az értelemben: 2019. október 3-i Petruchová ítélet, C-208/18, EU:C:2019:825, 76. pont).

39 Egyébiránt, amint azt indítványának 67. pontjában a főtanácsnok is kiemelte, a befektető-fogyasztó kettős jogállását megerősíti a 2020/1828 irányelv, amelynek (14) preambulumbekezdése kimondja, hogy ezen irányelv rendelkezései védik a fogyasztók érdekeit, függetlenül attól, hogy e fogyasztókra „utazóként, felhasználóként, vevőként, lakossági befektetőként, lakossági ügyfélként, adatvédelmi értelemben vett érintettként vagy másként” hivatkoznak. Közelebbről, ezen irányelv (13) preambulumbekezdéséből kitűnik, hogy az irányelv az általános fogyasztóvédelmi jogon kívül kiterjed az olyan területekre is, mint a pénzügyi szolgáltatások területe.

40 Jóllehet az említett irányelvet az alapügy tényállását követően fogadták el, ez nem változtat azon, hogy ez az irányelv hasznos lehet a „fogyasztó” fogalmának a 2004/39 irányelvvel összefüggésben történő meghatározása szempontjából, mivel az I. mellékletében a 2014/65 irányelvre utal, amely hatályon kívül helyezte a 2004/39 irányelvet, és annak helyébe lépett, továbbá amelyen belül a 74. cikk (2) bekezdése – amely a fogyasztók érdekében történő keresetindítás jogáról szól – megfelel a 2004/39 irányelv 52. cikke (2) bekezdésének, amennyiben e két cikk megszövegezése szinte azonos.

41 E bevezető pontosításokra figyelemmel meg kell jegyezni, hogy a 2004/39 irányelv 52. cikkének (2) bekezdése megköveteli a tagállamokkal szemben annak előírását, hogy az e rendelkezésben felsorolt egy vagy több szervezet – vagyis a köztestületek vagy képviselőik, továbbá a fogyasztói szervezetek, amelyeknek jogos érdeke fűződik a fogyasztók védelméhez, valamint a szakmai szervezetek, amelyeknek jogos érdeke fűződik a tagjaik védelmében történő eljáráshoz – a fogyasztók érdekében és a nemzeti joggal összhangban eljárást indíthassanak a hatáskörrel rendelkező bíróságok vagy közigazgatási hatóságok előtt az ezen irányelv végrehajtására vonatkozó nemzeti rendelkezések érvényesítése érdekében.

42 A kérdést előterjesztő bíróság által feltett kérdés megválaszolásához először is meg kell határozni az említett rendelkezés tárgyi hatályát, és meg kell állapítani, hogy a valamely fogyasztóvédelmi szervezet által több fogyasztó egyéni érdekeinek védelme érdekében indított kereset vajon ugyanezen rendelkezés hatálya alá tartozik-e. Ehhez értelmezni kell az e rendelkezésben szereplő „fogyasztók érdekében” kifejezést.

43 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint valamely uniós jogi rendelkezés értelmezéséhez annak nem csupán a szövegét kell figyelembe kell venni, hanem e rendelkezés szövegkörnyezetét, valamint annak a szabályozásnak a célkitűzéseit is, amelynek e rendelkezés részét képezi (2022. november 17-i TOYA ítélet, C-243/21, EU:C:2022:889, 36. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

44 A 2004/39 irányelv 52. cikke (2) bekezdésének szövegét illetően meg kell jegyezni, hogy e rendelkezés a hollandon kívül az összes nyelvi változata szerint többes számban utal a „fogyasztókra”. A többes szám használata arra utal – amint azt a főtanácsnok is kiemelte indítványának 40. pontjában –, hogy a fogyasztói szervezet által indított keresetnek a pénzügyi szolgáltatások és befektetések területén több fogyasztó érdekeire kell irányulnia.

45 Ezzel szemben az említett rendelkezés nem pontosítja, hogy a fogyasztóvédelmi szervezet által indított kereset e kollektív vetülete megköveteli-e, hogy az ilyen kereset tárgya a fogyasztók általános érdekeinek védelme köré összpontosuljon, vagy épp ellenkezőleg, az több fogyasztó egyéni érdekeire is irányulhasson. A 2004/39 irányelv 52. cikkének (2) bekezdése ugyanis arra szorítkozik, hogy a tagállamok jogára utaljon mind azon szervezetek meghatározását illetően, amelyek a fogyasztók érdekeit képviselhetik, mind pedig azon eljárási szabályokat illetően, amelyek szerint e képviseletet ténylegesen el kell látni.

46 E rendelkezés tág megfogalmazása tehát arra enged következtetni, hogy a tagállamok továbbra is szabadon határozhatják meg a fogyasztók érdekében keresetindítási joggal rendelkező szervezeteket, az e szervezetek által védhető érdekek egyéni vagy kollektív jellegét, valamint azokat az eljárási szabályokat, amelyek szerint az említett szervezeteknek ezen érdekek védelmében el kell járniuk.

47 A tagállamok számára elismert e mérlegelési mozgástér a 2004/39 irányelv rendszerét és célját tükrözi, amely arra irányul – amint az kitűnik ezen irányelv (2), (5) és (31) preambulumbekezdéséből –, hogy a pénzügyi piacok bizonyos területein olyan átfogó szabályozási keretet hozzon létre, amely elengedhetetlen a szükséges mértékű harmonizáció eléréséhez, különösen azért, hogy a befektetők számára magas szintű védelmet biztosítsanak.

48 A fentiekből következik, hogy a 2004/39 irányelv 52. cikkének (2) bekezdése arra kötelezi a tagállamokat, hogy olyan eljárási mechanizmusokat hozzanak létre, amelyek célja a fogyasztók érdekeinek védelme, viszont e rendelkezés lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy jogi hagyományaikkal összhangban alakítsák ki ezeket az eljárási mechanizmusokat, többek között azáltal, hogy elismerik a fogyasztói szervezetek keresetindítási jogát tagjaik egyéni érdekeinek védelme érdekében.

49 Ez utóbbi tekintetben a 2004/39 irányelv 52. cikkének (2) bekezdése valamennyi fogyasztó-befektető érdekében igényérvényesítési jogot ír elő, anélkül hogy különbséget tenne többek között a pénzügyi kapacitásuk, és azon pénzügyi eszközök alapján, amelyekbe befektettek, amennyiben ezek az eszközök ezen irányelv hatálya alá tartoznak.

50 Ennélfogva e rendelkezésből nem következik, hogy amennyiben az érintett tagállam a fogyasztói szervezetek számára keresetindítási jogot biztosított e szervezetek több tagja egyéni érdekeinek védelme érdekében, akkor e keresetindítási jog csak a fogyasztók ilyen kritériumok alapján meghatározott bizonyos kategóriája számára lenne fenntartható.

51 A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság által bemutatott nemzeti jogi háttérből az következik, hogy a spanyol jogalkotó a 2004/39 irányelv 52. cikkének (2) bekezdése alapján őt megillető hatáskör gyakorlása során keresetindítási jogot biztosított a fogyasztói szervezetek számára a tagjaik egyéni érdekeinek védelme érdekében.

52 E bíróság kifejti egyrészt, hogy ítélkezési gyakorlatában elismerte a fogyasztói szervezetek azon jogát, hogy tagjaik érdekeinek a 2004/39 irányelv hatálya alá tartozó igényérvényesítés keretében történő védelme érdekében keresetet indítsanak, másrészt pedig, hogy az alapügyben szóban forgó fogyasztói szervezet által képviselt két tag „fogyasztói” jogállással rendelkezik.

53 Egyébiránt az említett bíróság úgy ítélte meg, hogy a fogyasztói szervezetek nem rendelkeznek keresetindítási joggal a nagy pénzügyi kapacitással rendelkező olyan fogyasztók egyéni érdekeinek védelme érdekében, akik olyan, jelentős gazdasági értéket képviselő spekulatív pénzügyi termékekbe történő befektetéseket hajtanak végre, amelyek nem tekinthetők gyakran, szokásosan és általánosan használtnak.

54 E tekintetben meg kell jegyezni, hogy a jelen ítélet előző pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlat ahhoz vezet, hogy bizonyos fogyasztókat pénzügyi kapacitásuk, valamint befektetéseik gazdasági értéke, típusa és összetettsége folytán kizárnak abból a kedvezményből, hogy olyan szervezet képviselje őket, amelynek jogos érdeke fűződik a fogyasztók védelméhez.

55 Márpedig a 2004/39 irányelv 52. cikkének (2) bekezdésével ellentétes az olyan nemzeti ítélkezési gyakorlat, amely bizonyos fogyasztók vonatkozásában kizárja azt a jogot, hogy bírósági igényérvényesítés keretében valamely fogyasztói szervezet képviselje őket.

56 Ezzel szemben a költségmentesség rendszerét illetően meg kell jegyezni, hogy a 2004/39 irányelv 52. cikkének (2) bekezdése arra szorítkozik, hogy igényérvényesítési jogot írjon elő azon fogyasztói szervezetek javára, amelyeknek jogos érdekük fűződik a fogyasztók védelméhez, anélkül hogy e jog gyakorlásának megkönnyítése érdekében előírná ilyen költségmentesség biztosítását.

57 A 2004/39 irányelv 52. cikkének (2) bekezdésével összefüggésben a fogyasztók érdekében keresetet indító fogyasztói szervezeteknek nyújtott költségmentességre vonatkozó európai uniós szabályozás hiányában az ilyen szabályok megállapítása az eljárási autonómia elve alapján az egyes tagállamok belső jogrendjébe tartozik, azzal a feltétellel azonban, hogy e szabályok nem lehetnek kedvezőtlenebbek a hasonló jellegű belső jogi helyzetekre vonatkozókhoz képest (az egyenértékűség elve), és nem tehetik gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé az uniós jog által biztosított jogok gyakorlását (a tényleges érvényesülés elve) (lásd ebben az értelemben: 2018. szeptember 20-i EOS KSI Slovensko ítélet, C-448/17, EU:C:2018:745, 36. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

58 A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság jelzi, hogy amennyiben az e szervezetek által indított keresetek közvetlen kapcsolatban állnak gyakran, szokásosan és általánosan használt vagy fogyasztott termékekkel vagy szolgáltatásokkal, amelyekbe általában véve beletartoznak a banki és pénzügyi szolgáltatások, az említett szervezeteket megilleti a költségmentességhez való jog. Ennélfogva e szervezetek nem kötelesek sem a keresetindítással kapcsolatos eljárási költségek megfizetésére, sem pedig az ellenérdekű fél részéről felmerült költségek viselésére, amennyiben nem lesznek pernyertesek. E költségek az általuk képviselt egyes tagokat sem terhelik.

59 E tekintetben e bíróság feladata annak értékelése, hogy az olyan pénzügyi eszközök, mint amelyekről az alapügyben szó van, a „gyakran, szokásosan és általánosan használt vagy fogyasztott termékek vagy szolgáltatások” körébe tartoznak-e, amelyek vonatkozásában e szervezetek javára megnyílik a költségmentességhez való jog.

60 Mindazonáltal az említett bíróság szerint az olyan jogvitákban, amelyekben „a fogyasztói jogállás a jogvita jellemzőire és a pertárgy értékére tekintettel felhígul”, az eljárási szabályok megkerülése vagy rosszhiszemű pervitel következhet abból, ha fogyasztói szervezet védi a nagy pénzügyi kapacitással rendelkező olyan fogyasztók egyéni érdekeit, akik olyan, jelentős gazdasági értéket képviselő spekulatív pénzügyi termékekbe fektetnek be, amelyek nem tekinthetők gyakran, szokásosan és általánosan használtnak.

61 E tekintetben a Bíróságnak nem áll rendelkezésére semmilyen adat, amely kételyt ébreszthetne az alapügyben szóban forgó eljárási szabályoknak az egyenértékűség elvével való összeegyeztethetőségét illetően. A költségmentesség esetleges hiánya nem sérti a tényleges érvényesülés elvét sem, feltéve hogy azok az eljárási költségek, amelyeket a szervezetnek költségmentesség hiányában meg kell fizetnie, nem minősülnek olyan leküzdhetetlen költségeknek, amelyek gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé tennék a 2004/39 irányelv 52. cikkének (2) bekezdésében biztosított igényérvényesítési jog gyakorlását, aminek vizsgálata a kérdést előterjesztő bíróság feladata.

62 Ez annál is inkább így van, mivel – amint azt a spanyol kormány is kifejtette a Bíróság előtti tárgyalás során, továbbá annak fenntartásával, hogy ezt a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megvizsgálnia – azok a kritériumok, amelyektől a spanyol jog függővé teszi a fogyasztóvédelmi szervezetek azon lehetőségét, hogy költségmentességben részesüljenek, nem sértik a fogyasztók azon jogát, hogy a spanyol jog releváns rendelkezéseinek megfelelően egyéni keresetet indítsanak, ha pedig nem rendelkeznek elegendő forrással, költségmentességet kérjenek.

63 A fenti megállapításokra tekintettel a kérdést előterjesztő bíróságnak azt a választ kell adni, hogy a 2004/39 irányelv 52. cikkének (2) bekezdését a következőképpen kell értelmezni:

– azzal ellentétes az olyan nemzeti ítélkezési gyakorlat, amely abban az esetben, ha az érintett tagállam a fogyasztói szervezeteknek keresetindítási jogot biztosított annak érdekében, hogy több tagjuk egyéni érdekeit védjék, e keresetindítási jogot olyan korlátozásoknak rendeli alá, amelyek e tagok pénzügyi kapacitására, az említett tagok általi befektetés tárgyát képező pénzügyi termékek gazdasági értékére és típusára, valamint e termékek összetettségére vonatkoznak;

– azzal főszabály szerint nem ellentétes, ha ilyen kritériumokat vesznek figyelembe annak eldöntése során, hogy e szervezetek költségmentességben részesüljenek-e.

A költségekről

64 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (negyedik tanács) a következőképpen határozott:

A pénzügyi eszközök piacairól, a 85/611/EGK és a 93/6/EGK tanácsi irányelv, valamint a 2000/12/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról és a 93/22/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. április 21-i 2004/39/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 52. cikkének (2) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

– **azzal ellentétes az olyan nemzeti ítélkezési gyakorlat, amely abban az esetben, ha az érintett tagállam a fogyasztói szervezeteknek keresetindítási jogot biztosított annak érdekében, hogy több tagjuk egyéni érdekeit védjék, e keresetindítási jogot olyan korlátozásoknak rendeli alá, amelyek e tagok pénzügyi kapacitására, az említett tagok általi befektetés tárgyát képező pénzügyi termékek gazdasági értékére és típusára, valamint e termékek összetettségére vonatkoznak;**

– **azzal főszabály szerint nem ellentétes, ha ilyen kritériumokat vesznek figyelembe annak eldöntése során, hogy e szervezetek költségmentességben részesüljenek-e.**

Aláírások